MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tas-16 ta' Dicembru, 2009

Rikors Numru. 53/2008

Essa Maneh (Police No. 08AA-019),
Stephen Anyiam (Police No. 08AA-024),
Emanuel Onyaka Udem (Police No. 08TTT-22),
Austin Jimmy (Police No. 08TTT-23)

vs

Kummissarju tal-Puluzija bhala Ufficjal Principali ta’ l-Immigrazzjoni
U
Ministru tal-Gustizzja u l-Intern

Il-Qorti:

Rat ir-rikors tar-rikorrenti li jaqra hekk:

Illi l-esponent Essa Maneh twieled f'Sanyang fil-Gambia fil-11 ta' Mejju 1991 u telaq minn pajjizu fis-16 t'Ottubru 2005;

Illi vjagga u wasal fil-Libja imma hass illi ma setghax jibqa' hemmhekk, peress illi xtaq jikseb il-protezzjoni xierqa f'pajjiz demokratiku li jhaddan il-harsien effettiv tad-drittijiet tal-bniedem;

Illi l-esponent Stephen Anyiam twieled fl-istat ta' Imo fin-Nigerja fl-1 ta' Jannar ta' 1975 u telaq minn pajjizu fid-29 ta' Jannar ta' l-2008;

Illi wara vjagga ghal sitt xhur wasal fil-Libja imma hass illi ma setghax jibqa' hemmhekk, peress illi xtaq jikseb il-protezzjoni xierqa f'pajjiz demokratiku li jhaddan il-harsien effettiv tad-drittijiet tal-bniedem;

Illi z-zewg esponenti Essa Maneh u Stephen Anyiam waslu Malta fuq l-istess dghajsa, b'mod irregolari fit-23 ta' Gunju ta' l-2008 u, peress illi nharget ordni ta' tnehhija fil-konfront taghhom, mal-wasla taghhom Malta huma gew detenuti gewwa Safi Barracks Detention Centre, Hal Safi, fejn ghadhom detenuti sal-gurnata ta' llum;

Illi l-esponent Emanuel Onyaka Udem twieled fl-istat ta' Anambra fin-Nigerja fl-20 ta' Ottubru 1984 u telaq minn pajjizu fit-22 ta' Frar 2006;

Illi wara vjagga u wasal fil-Libja imma hass illi ma setghax jibqa' hemmhekk, peress illi xtaq jikseb il-protezzjoni xierqa f'pajjiz demokratiku li jhaddan il-harsien effettiv tad-drittijiet tal-bniedem;

Illi l-esponent Austin Jimmy twieled fl-istat ta' Delta fin-Nigerja fit-3 ta' April 1979 u telaq minn pajjizu fit-2 ta' Frar 2006;

Illi wara vjagga u wasal fil-Libja imma hass illi ma setghax jibqa' hemmhekk, peress illi xtaq jikseb il-protezzjoni xierqa f'pajjiz demokratiku li jhaddan il-harsien effettiv tad-drittijiet tal-bniedem;

Illi z-zewg esponenti Emanuel Onyaka Udem u Austin Jimmy waslu Malta fuq l-istess dghajsa, b'mod irregolari fit-3 ta' Settembru ta' l-2008 u, peress illi nharget ordni ta' tnehhija fil-konfront taghhom, mal-wasla taghhom Malta huma gew detenuti gewwa Safi Barracks Detention Centre, Hal Safi, fejn ghadhom detenuti sal-gurnata ta' llum;

Illi wara li l-esponenti waslu Malta huma talbu li jinghataw l-istatus ta' rifugjati u qeghdin jistennew li jkunu intervistati mill-Ufficju tal-Kummissarju ghar-Refugjati ai termini ta' l-Att Dwar ir-Refugjati 2000, Kapitolu 420 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi l-process ghad-determinazzjoni ta' l-istatus ta' refugjat jiehu z-zmien u dan kemm ghaliex huwa process delikat li jirrikjedi ezami metikoluza tal-fatti kif ukoll peress illi l-procedura ta' kif l-Ufficju tal-Kummissarju ghar-Refugjati jsejjah lill-applikanti ghall-azil ghall-intervista mhix maghrufa, certa u fissa, u sa certu punt dipendenti fuq id-diskrezzjoni tal-Kummissarju ghar-Refugjati.

Illi skond il-politika tal-gvern dwar l-immigrazzjoni irregolari, applikanti li jaghmlu talba ghall-azil wara li jinzammu mill-awtoritajiet ta' l-imigrazzjoni jistghu jkunu detenuti ghall-perjodu massimu ta' tnax-il xahar, waqt li qed jistennew l-ezitu tat-talba taghhom; f'kas illi jinghataw protezzjoni qabel, skond il-ligi ghandhom jinhelsu mid-detenzjoni minnufih, izda f'kaz illi t-talba taghhom tigi michuda u ma jinghataw ebda forma ta' protezzjoni jinzammu detenuti.

Illi sa llum l-esponenti Essa Maneh U Steve Anyiam diga' ilhom detenuti ghal aktar minn xahar, u kollha kemm huma ghadhom qeghdin jistennew li jibda l-process ghad-determinazzjoni ta' l-istatus ta' refugjat.

Illi l-esponenti jemmnu mhux biss illi d-detenzjoni taghhom mhix necessarja, izda ukoll illi hija illegali u arbitrarja stante illi ghalkemm inizjalment setghet kienet awtorizzata mill-Att Dwar l-Imigrazzjoni, issa saret illegali u mhix

konformi ma' l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u ta' l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Illi l-esponenti ghalhekk jirritjenu ukoll illi d-detenzjoni taghhom fit-tul, u l-fatt illi m'hemmx certezza fuq il-perjodu ta' zmien li ser jinzammu detenuti, kif spjegat iktar 'il fuq, jilledu d-drittijiet fundamentali taghhom li huma protetti skond l-Artikoli 3 u 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem (Kap. 319) u ta' l-Artikoli 34 u 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Talbu r-rikorrenti jghidu lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha:

Tiddikjara illi d-detenzjoni ta' l-esponenti tmur kontra d-drittijiet fondamentali taghhom, hekk kif sanciti mill-Artikolu 34 u 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 3 u 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem (Kap. 319);

Taghti dawk il-provedimenti, ordnijiet u rimedji kollha li jidhrulha xierqa u necessarji fil-konfront ta' l-esponenti, sabiex jigu salvagwardati d-drittijiet fundamentali taghhom, fosthom, u mhux limitatament, il-helsien immedjat mid-detenzjoni.

Bl-ispejjez.

Rat ir-risposta tal-intimati li in forza taghha eccepew illi:

Fir-rikors promotur, ir-rikorrenti qeghdin jallegaw illi d-detenzjoni taghhom allegatament tivvjola d-drittijiet fundamentali taghhom senjatament l-Artikoli 3 u 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem (Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta) u l-Artikoli 34 u 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

L-esponenti jikkontestaw l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet tar-rikorrenti stante illi huma infondati fil-fatt u fid-dritt ghar-ragunijiet segwenti:

Illi in linea preliminari, ir-rikorrenti qeghdin jabbuzaw mill-process kostituzzjonali stante illi huma qeghdin jadoperaw procedura straordinarja bhal ma hija l-procedura odjerna meta kellhom a disposizzjoni taghhom rimedji ordinarji sabiex iharsu d-drittijiet pretizi minnhom. F’dan ir-rigward l-esponenti jirreferu ghall-Artikolu 46 (2) tal-Kostituzzjoni u l-*proviso* ghall-Artikolu 4 (2) tal-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta’ Malta.

Illi l-Artikolu 25A ta’ l-Att dwar l-Imigrazzjoni (Kap. 217 tal-Ligijiet ta’ Malta) jipprovdi l-procedura illi hija intiza sabiex tipprovdi proprju ghal cirkostanzi bhal dawk tar-rikorrenti. Illi mal-wasla tar-rikorrenti f’Malta b’mod illecitu, huma inhargitilhom Ordni ta’ Tnehhija in konfront taghhom u dan peress illi ai termini ta’ l-Artikolu 5 tal-Kap. 217 tal-Ligijiet ta’ Malta huma ritenuti bhala immigranti ipprojbiti. Minn dina l-Ordni ta’ Tnehhija hemm dritt ta’ appell quddiem il-Bord ta’ l-Appell dwar l-Imigrazzjoni.

Illi gialadarba r-rikorrenti ghamlu applikazzjoni sabiex jinghataw azil hawn Malta, ir-rikorrenti setghu u jistghu jaghmlu talba lill-Bord ta’ l-Appelli dwar l-Imigrazzjoni relattiva ghad-detenzjoni. In fatti ai termini ta’ l-Artikolu 25A (9) tal-Kap. 217 tal-Ligijiet ta’ Malta jipprovdi s-segwenti:

“(9) Il-Bord ikollu wkoll gurisdizzjoni jisma’ u jiddeciedi applikazzjonijiet li jsiru minn persuni li jkunu qeghdin jinzammu f’kustodja bis-sahha biss ta’ ordni ta’ deportazzjoni jew ta’ tnehhija sabiex jigu mehlusin mill-kustodja sakemm tigi deciza applikazzjoni taht l-Att dwar ir-Rifugjati jew xort’ohra sakemm jigu deportati skond dawn is-subartikoli ta’ dawn l-artikoli li gejjin”.

Illi l-agir ta’ l-esponenti fil-konfront tar-rikorrent huwa wiehed ghal kollox legittimu. Id-detenzjoni mehuda hija wahda fit-terminu ta’ l-Att dwar l-Imigrazzjoni (Kap. 217 tal-Ligijiet ta’ Malta) u dan peress illi r-rikorrenti huma kkunsidrati bhala immigranti ipprojbiti. Illi dan kien ukoll ikkonfermat mill-Qorti tal-Magistrati fil-kawza fl-ismijiet **Napoleon Merbrahtu vs Kummissarju tal-Puluzija** deciza fil-25 ta’ Gunju 2003 fejn kien osservat illi perjodu

ta’ ghaxar xhur detenzjoni ta’ persuna illi applikat ghal stat ta’ azil ma kinitx wahda illegali stante illi d-detenzjoni kienet ai termini ta’ l-Att dwar l-Imigrazzjoni. L-istess kienet osservat il-Qorti ta’ l-Appelli Kriminali fejn fil-kawza fl-ismijiet **Karim Barboush vs Kummissarju tal-Puluzija** fejn kien osservat illi d-detenzjoni ma kinitx wahda illegali.

Ebda ksur ta’ l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u ta’ l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem

Illi stante illi r-rikorrenti ma jikkwalifikawx bhala persuni ezenti taht l-ebda subinciz ta’ l-Artikolu 4 tal-Kap. 217 tal-Ligijiet ta’ Malta, ghaldaqstant tiskatta t-Taqsima IV tal-Kap. 217 li permezz taghha r-rikorrenti huma kkunsidrati bhala immigranti ipprojbiti.

Illi l-istat ghandu kull dritt illi jikkontrolla d-dhul fuq it-territorju tieghu u jekk persuna tinsab illi ma jkollha l-ebda dritt jew permess sabiex tidhol jew tizbarka f’Malta, l-istat ghandu dritt illi jzomm lil dik il-persuna detenuta ai termini tal-Kap. 217.

Illi d-detenzjoni tar-rikorrenti tinkwadra ruhha taht wahda mill- eccezzjonijiet li tipprovdi ghalihom it-tieni parti tas-subinciz ta’ l-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni u stante illi tinkwadra ruhha fl-Artikolu 5 (1) (f) li senjatament jipprovdi illi “l-arrest jew id-detenzjoni skond il-ligi ta’ persuna biex jigi evitat li tidhol minghajr awtorita’ fil-pajjiz jew ta’ persuna li kontra taghha tkun qed issir kawza ghad-deportazzjoni jew ghall-estradizzjoni,” kif ukoll taht il-paragrafu (j) ta’ l-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni illi jipprovdi l-ekwivalenti.

Il-fatt illi r-rikorrenti ghamlu applikazzjoni sabiex jiksbu stat ta’ azil ma jfisser bl-ebda mod illi huma issanaw il-pozizzjoni taghhom u illi huma b’xi mod ma ghadhomx ikklassifikati immigranti ipprojbiti u dan peress illi l-applikazzjoni taghhom ghadha qeghdha tigi ipprocessata mill-awtoritajiet kompetenti.

Illi in vista tas-suespost ma hemm ebda ksur ta' dana l-Artikolu.

Ebda ksur ta' l-Artikolu 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u ta' l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem

Illi r-rikorrenti qeghdin jallegaw illi l-perjodu ta' detenzjoni taghhom jilledi d-drittijiet fundamentali ta' l-istess rikorrenti. L-esponenti jissottomettu illi l-fatt illi r-rikorrenti jinzammu detenuti ai termini tal-Kap. 217 ma jfissirx illi huma qed ikunu assoggettati ghal trattament degredanti.

L-esponenti jirreferu ghall-kawza fl-ismijiet **Abdulaziz, Cabales and Balkandali vs UK** (1985) fejn il-Qorti Ewropea irriteniet illi jrid ikun hemm intenzjoni ta' umiljazzjoni sabiex jigi sodisfatt ir-rekwizit ta' trattament degredanti. Il-Qorti Ewropea osservat illi distinzjoni bejn konjugi ta' ragel u mara fir-regolamenti ta' l-immigrazzjoni ma kinux degredanti peress illi 'it was not designed to, and did not, humiliate or debase but was intented solely to achieve specified non discriminatory aims'.

Ghalhekk m'hemm ebda ksur ta' dan l-Artikolu.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez.

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Ir-rikorrenti jallegaw li d-detenzjoni taghhom hija in vjolazzjoni ghall-artikoli 34 u 36 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikoli 3 u 5 tal-Konvenzjoni ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-libertajiet Fondamentali,

inkorporat fil-ligi Maltija bl-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea (Kap. 319 tal-Ligijiet ta' Malta).

L-artikolu 34 tal-Kostituzzjoni jikkorispondi mal-artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea u jipprovdu li hadd ma ghandu jigi pprivat mil-liberta' personali tieghu hlief kif jista' jkun awtorizzat b'ligi u fil-kazijiet elenkati fl-istess artikoli. Ghall-fini ta' dawn il-proceduri dak li hu importanti huwa l-klawsola (j) tal-artikolu 34 tal-Kostituzzjoni, u l-klawsola (f) tal-artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea.

L-artikolu 34 (j) tal-Kostituzzjoni jipprovdi li persuna tista' tigi mcahhda mil-liberta' personali taghha,

"Sabiex jigi evitat id-dhul illegittimu ta' dik il-persuna f'Malta, jew sabiex tigi effettwata l-espulsjoni, l-estradizzjoni jew it-tnehhija legittima ohra ta' dik il-persuna minn Malta jew it-tehid ta' proceduri dwar hekk jew sabiex tigi mrazzna dik il-persuna waqt li tkun qed tigi mghoddija minn Malta fil-kors ta' l-estradizzjoni jew tnehhija taghha bhala prigunier misjub hati minn pajjiz ghall-iehor".

L-artikolu 5 (f) tal-Konvenzjoni Ewropea jipprovdi li persuna tista' tigi mcahhda mil-liberta' personali taghha fil-kaz li,

"L-arrest jew id-detenzjoni skond il-ligi ta' persuna biex jigi evitat li tidhol minghajr awtorita' fil-pajjiz jew ta' persuna li kontra taghha tkun qed issir kawza ghad-deportazzjoni jew ghall-estradizzjoni".

Fil-waqt li l-Kostituzzjoni tippermetti d-detenzjoni ta' persuna "sabiex tigi effettwata" it-tkeccija taghha minn Malta jew sabiex ikunu jistghu jittiehdu proceduri ghal dan l-iskop, il-Konvenzjoni Ewropea tippermetti hi ukoll id-detenzjoni "pending the decision on his admission, deportation or extradition" – "Theory and Practice of the European Convention on Human Rights" ta' Van Dijk, Van Hoof, Van Rijn u Zwaak (4th Edit. 2006 pagna 481). Ghalkemm id-dicitura uzata fil-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni Ewropea hi ftit differenti, is-sens fiz-zewg kazi hu l-istess u cioe', li f'kaz ta' barrani, id-detenzjoni

tieghu hija legittima sakemm ikun ghaddej il-process ta' jekk ghandux jew le jitkecca minn Malta.

Kif jinghad ukoll fl-istess ktieb fuq imsemmi (op. Cit. pag. 481):

"Article 5 Paragraph 1 under (f) does not require that the detention of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition must be reasonably considered necessary, for example to prevent his committing an offence or fleeing. In this respect Article 5 (1) under (f) provides a lower level of protection than Article 5 Paragraph 1 under (c): all that is required under (f) is that action is being taken with a view to deportation or extradition. It is, therefore, immaterial whether the underlying decision can be justified under national or Convention law".

Dan, ovvjament, ma jfissirx li persuna tista' tinzamm arrestata indefinittivament sakemm jigu decizi l-proceduri relattivi fil-konfront taghha. L-istess awturi jghidu dan fil-kuntest tal-Kontinwazzjoni tad-detenzjoni (op. Cit. Pag. 482):

"Article 5(1) under (f) implies the guarantee that the detention must have no purpose other than that of preventing the admission of the alien in question to the country or of making it possible to decide on his deportation or extradition. Article 18 of the Convention, which prohibits restrictions of the rights and freedoms for any purpose other than that for which they have been prescribed, applies here as well. In the first place, this means that the deprivation of liberty is unlawful if the deportation order, and the way in which it is enforced, constitute a misuse of power. In the second place, it follows that the detention must not be attended with more restrictions for the person concerned and must not last longer than is required for a normal conduct of the proceedings. In the Quinn Case the Court held: "It is clear from the wording of both the French and the English versions of Article 5 1(f) that deprivation of liberty under this sub-paragraph is justified only for as long as

extradition proceedings are actually taking place. It follows that if such proceedings are not being conducted with due diligence, the detention ceases to be justified under Article 5 1(f).” Thus, although the duration of detention is only mentioned in paragraph 3 of Article 5 and this provision refers only to detentions under paragraph 1(c), the Court stipulates that the period of detention may not exceed a reasonable time. The reasonableness of the length of detention has to be assessed in each individual case. In this respect not only the length of this extradition or deportation proceedings is properly relevant, but also the length of connected procedures such as, for instance, summary proceedings which may result in a stay of execution of the extradition. If it has been decided to prolong the detention in the interest and at the request of the person concerned, e.g. in order to find a suitable country which is prepared to admit him, or in order to obtain certain guarantees from the extradition-requesting State with regard to his treatment, he cannot claim afterwards that he is the victim of this prolonged detention”.

Kwindi kollox idur fuq il-fatt jekk iz-zmien tad-detenzjoni fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz ghandux jew le jitqies wiehed ragjonevoli.

F’dan il-kaz m’hemmx dubju li r-rikorrenti dahlu Malta b’mod illegali u minghajr id-dokumenti kollha mehtiega. Fic-cirkostanzi dawn ma ghandhom ebda dritt jibqghu jirrisjedu f’Malta u huma suggetti ghad-deportazzjoni. L-istess rikorrenti, pero’ applikaw li jinghataw status ta’ refugjati, f’liema kaz huma jkollhom dritt li ma jintbghatux lura minn fejn gew; id-deportazzjoni titwaqqaf anke jekk avolja ma jikwalifikawx ghal status ta’ refugjati, jigi dikjarat li ghar-ragunijiet umanitarji ma jimmeritawx li jigu mkeccija.

Il-process ta’ tkeccija fil-konfront tar-rikorrenti gie ghalhekk sospiz sakemm jigi determinat finalment l-istatus taghhom, u tul il-pendenza ta’ dawn il-proceduri, ir-rikorrenti qed jinzammu f’lok ta’ detenzjoni, b’cahda ovvja ghal-liberta’ personali taghhom. Iz-zmien tad-detenzjoni,

pero', mhux marbut maz-zmien li jittiehed biex jigi finalizzat il-process, ghax il-ligi tipprovdi ghal zmien massimu ta' 12-il xahar. F'kaz li l-barrani ma japplikax ghal status ta' refugjat, irid jinheles mid-detenzjoni wara 18-il xahar. Dan ifisser li jekk il-process ghad-determinazzjoni tal-istatus tal-barrani u/jew l-eventwali deportazzjoni tieghu, jigi konkluz qabel l-gheluq tal-perjodu ta' 12 jew 18-il xahar skond il-kaz, l-istess barrani jigi mehlus jew deportat skond il-kaz, u allura jinhareg mill-post ta' detenzjoni li fiha qed jinzamm. Jekk, min-naha l-ohra, il-process jitwal, hi x'inhi r-raguni, ir-rikorrenti jridu jinhallu mid-detenzjoni wara t-terminu prefiss. Ir-rikorrenti qed isostnu, pero', li dan iz-zmien ta' 12 jew 18-il xahar hu twil wisq u mhux wiehed ragjonevoli.

Fil-Kolompar Case, deciz mill-Qorti Ewropea tal-Gustizzja fl-24 ta' Settembru, 1992, intqal li detenzjoni ta' aktar minn sentejn huwa wiehed twil u irragjonevoli. Fil-kaz taghna, iz-zmien prefiss huwa dak ta' sena jew sena u nofs u fil-fehma ta' din il-Qorti dan iz-zmien ma jistax jitqies li jeccedi "a reasonable time". F'kazijiet bhal dawn il-Qorti tifhem il-htiega li jinzamm bilanc bejn il-liberta' tal-individwu, u d-dritt tal-istat li jipprotegi u jhares l-aspett socio-kulturali ta' pajjizna. Malta tinsab fic-centru tar-rotta li persuni minn diversi stati anqas zvilluppati minna fl-Africa jiehdu biex b'mod illegali, jaqsmu ghall-Ewropa bl-isperanza li jsibu livell ta' ghixien ahjar. Minhabba f'hekk, diversi minn dawn il-persuni jieqfu Malta bil-hsieb li minn hawn, ikollhom access aktar facli ghal xi pajjiz akbar fl-Ewropa. Hafna drabi dawn il-persuni jieqfu Malta, mhux ghax hekk iridu, izda ghax waqt li jkunu qed ibahhru fil-Mediterran, id-dghajsa taghhom issofri xi hsarat jew tispicca bla fuel, bir-rizultat li jkollhom bzonn li jigu salvati minn tragedja f'nofs ta' bahar. Jekk ikunu jinsabu f'ibhra vicin it-territorju ta' Malta, wara s-salvatagg dawn jingiebu Malta biex il-kaz taghhom jigi mistharreg mill-awtoritajiet kompetenti. Jekk persuna jkollha fuqha d-dokumenti ta' identita' u dawk relatati mac-cittadinanza taghha, l-investigazzjoni u/jew l-eventwali deportazzjoni timxi b'ritmu mghaggel. Hafna drabi, pero', dawn il-persuni ma jkollhomx maghhom id-dokumenti mehtiega ghax ma jkunux iridu jintbaghtu lura lejn pajjizhom, u allura l-

process ta’ identifikazzjoni tal-istatus taghhom ikollu jiehu tul ta zmien. Biex persuna tinghata status ta’ refugjat, mhux bizzejjed li hi tghid li gejja minn pajjiz fejn hemm glied u tahwid b’periklu ghal sahhieta, imma jrid jigi determinat li hi fil-fatt, gejja minn dak il-pajjiz, u peress li, kif inghad, dawk il-persuni ma jkollhomx dokumenti rilevanti, il-process necessarjament ikun wiehed twil. Maghdud ma’ dan, hemm in-numru kbir ta’ nies li, b’dan il-mod, jaslu f’pajjizna, specjalment waqt ix-xhur tas-Sajf, b’mod li kull persuna li tasal Malta trid bilfors tistenna t-turn taghha qabel ma l-kaz jigi investigat kif imiss.

Fil-kaz ta’ Malta, it-tul ta’ zmien hu, ghalhekk, determinat mhux biss bin-numru kbir ta’ persuni li jizbarkaw fuq l-ixtut taghna, izda bil-fatt li hafna minn dawn il-persuni, jekk mhux kollha, ma jikkoraborawx mal-awtoritajiet billi ma jfornuwhomx bid-dokumenti personali taghhom.

Konxju minn din il-problema, l-istat Malti ddecieda li, f’kull kaz, il-process ta’ investigazzjoni ma ghandux iwassal biex il-persuna koncernata tigi mcahhda mil-liberta’ taghha ghal aktar minn 12 jew 18-il xahar. Fil-waqt li, min-naha l-wahda, l-istat irid izomm kontroll fuq dawn il-persuni li jinzlu Malta illegalment u irid joffri forma ta’ deterrent ghal min ikun irid jaghmel l-istess, fl-istess hin jifhem is-sitwazzjoni personali ta’ dawn il-persuni u avolja mhux dejjem jikooperaw bis-shih mal-awtoritajiet, ma zzommhomx mcahda mil-liberta’ personali taghhom ghal tul ta’ zmien irragjonevoli. Din il-Qorti taqbel mal-mod kif l-istat Malti holoq dan il-bilanc bejn id-dritt ta’ kull individwu ghal-liberta’ personali tieghu, u d-dritt tal-istat li jahseb li jipproteggi l-interessi socio-kulturali tieghu.

Il-pozizzjoni tar-rikorrenti hija marbuta mal-htiega li jinzamm dan il-bilanc. Fil-waqt li ma giex muri jekk huma ghandhomx jew le fil-pussess taghhom id-dokumenti ufficjali relatati mal-identita’ taghhom (probabilment li le) il-kaz taghhom qed jigi investigat skond il-ligi mill-awtoritajiet kompetenti biex jigi deciz ghandhomx jinghataw status ta’ refugjati, jigux deportati jew jinzammux Malta fuq bazi umanitarja. Sakemm dan il-process jigi determinat, l-istat ghandu dritt izomm lir-rikorrenti f’detenzjoni, u fil-fehma ta’

din il-Qorti, fic-cirkostanzi, iz-zmien ta’ detenzjoni “does not exceed a reasonable time”.

Ir-rikorrenti jilmentaw ukoll li d-detenzjoni taghhom ghandha titqies li tossoggethom ghal trattament inuman u degredanti, u dan kontra dak li jipprovdi l-artikolu 36 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 3 tal-Konvenzjoni Ewropea.

L-ewwel nett din il-Qorti tirrileva li kif osservat l-Onorabbli Qorti Kostituzzjonali fil-kawza “Calleja v. Kummissarju tal-Puluzija et”, deciza fid-19 ta’ Frar, 2008, il-grad ta’ prova rikjesta mhux dik ta’ “proof beyond reasonable doubt”. Wara analizi tal-gurisprudenza in materja dik il-Qorti osservat li:

“Taqbel li, bhala regola, l-uzu ta’ l-espressjoni “beyond reasonable doubt” ghall-finijiet ta’ prova mhux biss fil-kuntest ta’ kawza ta’ indoli civili izda aktar u aktar meta si tratta ta’ xi haga li spiss tkun avverat ruhha b’tali mod li jista’ jkun qed isir minn kollox biex il-fatti jigu mistura ma hux desiderabbli. Il-prova li r-rikorrent appellat kien jehtieglu jaghmel f’dan il-kaz kienet biss dik sal-grad tal-probabbli. S’intendi, trattandosi ta’ allegazzjoni serja, dan ifisser li l-Qorti trid tkun kawta qabel ma taccetta dak li jghid xhud bhala li hu minnu”.

F’dik il-kawza, dik l-Onorabbli Qorti insistiet ukoll fuq il-htiega li l-Qorti tiddistingwi bejn trattament inuman u trattament degredanti, ghax fil-waqt li hu veru li trattament inuman huwa fih innifsu necessarjament degredanti, pero’, l-invers mhux necessarjament huwa minnu.

Skond il-gurisprudenza ormaj kopjuza tal-Qorti ta’ Strasbourg, “inhuman treatment covers at least such treatment as deliberately causes severe mental and physical suffering” – Reid, “a Practitioner’s Guide to the European Convention on Human Rights” (2nd Edit. 2004 pagna 522). It-trattament jitqies inuman meta jkun mahsub minn qabel u ppremeditat biex jikkaguna “intense physical and mental suffering” – kaz “Tekin v. Turkey”, deciz fid-9 ta’ Gunju, 1998. Ovvjament dan irid jirrzulta indipendentement mill-fatt stess ta’ detenzjoni permess kif

intwera, ghal zmien ragjonevoli taht l-artikolu 34 (j) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 5 (f) tal-Konvenzjoni Ewropea.

F'dan il-kaz ma jirrizultax li d-detenzjoni f'zona determinata flimkien ma' persuni ohra, a differenza minn solitary confinement, ghal 12 jew 18-il xahar, jitqies li jwassal ghall-"intense physical and mental suffering". Ovvjament, l-esperjenza tar-rikorrenti sakemm waslu Malta, u l-fatt li sabu ruhhom mcahhdin mil-liberta', wassal biex dawn isofru forma ta' dwejjaq u tbatija, pero', ma jirrizultax li kien hemm dak il-grad ta' sofferenza mentali jew fizika li twassal biex it-trattament jinghad li hu inuman.

Ghar-rigward ta' trattament degredanti, generalment, dan jitqies li jirreferi ghal dak it-trattament li jgieghel lil dak li jkun ikisser ir-resistenza kemm fizika u morali tal-vittma jew li jgieghel lill-vittma li tagixxi kontra l-volonta' taghha. Fil-kaz "Ranninen v. Finland" deciza mill-Qorti Ewropea fis-16 ta' Dicembru, 1997, intqal li:

"In considering whether a punishment or treatment is "degrading" within the meaning of Article 3, regard should be had as to whether its object is to humiliate and debase the person concerned and whether, as far as the consequences are concerned, it adversely affected his or her personality in a manner incompatible with Article 3".

Kif itqal fil-kaz "Peers vs Greece", deciza mill-Qorti Ewropea fid-19 ta' April, 2001,

"The Court recalls that, according to its case-law, ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3. The assessment of this minimum level of severity is relative; it depends on all the circumstances of the case, such as the duration of the treatment, its physical and mental affects and, in some cases, the sex, age and state of health of the victim (see, among other authorities, Ireland v. the United Kingdom, judgement of 18 January 1978, Series A no. 25, p. 65, 162).

Furthermore, in considering whether a treatment is "degrading" within the meaning of Article 3, the Court will have regard to whether its object is to humiliate and debase the person concerned and whether, as far as the consequences are concerned, it adversely affected his or her personality in a manner incompatible with Article 3 (see Ranninen v. Finland, judgement of 16 December 1997, Reports of Judgements and Decisions, 1997-VIII, pp. 2821-22, 55).

...

In the light of the foregoing, the Court considers that in the present case there is no evidence that there was a positive intention of humiliating or debasing the applicant. However, the Court notes that, although the question whether the purpose of the treatment was to humiliate or debase the victim is a factor to be taken into account, the absence of any such purpose cannot conclusively rule out a finding of violation of Article 3 (see V. v. The United Kingdom [GC], no. 24888/94, 71, ECHR 1999-IX)".

Aktar recentement, fil-kaz "Yancov v. Bulgaria", deciza mill-istess Qorti fil-11 ta' Dicembru 2003 inghad hekk:

"In considering whether treatment is "degrading" within the meaning of Article 3, the Court will have regard to whether its object is to humiliate and debase the person concerned and whether, as far as the consequences are concerned, it adversely affected his or her personality in a manner incompatible with Article 3. Even the absence of such a purpose cannot conclusively rule out a finding of a violation of Article 3 (see, for example, Peers v. Greece, no. 28524/95, 74, ECHR 2001-III; and Kalashnikov v. Russia, no. 47095/99, 101, ECHR 2002-VI).

Ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3 of the Convention. The assessment of this minimum level of severity is relative; it depends on all the circumstances of the case, such as the duration of the treatment, its physical and mental effects and, in some cases, the sex, age and state of health of

the victim (see, Ireland v. The United Kingdom, judgement of 18 January 1978, Series A no. 25, p. 65, 162).

The Court has consistently stressed that the suffering and humiliation involved must go beyond that inevitable element of suffering or humiliation connected with a given form of legitimate treatment or punishment. Measures depriving a person of his liberty may often involve such an element. The State must ensure that a person is detained in conditions which are compatible with respect for his human dignity, that the manner and method of the execution of the measure do not subject him to distress or hardship of an intensity exceeding the unvoidable level of suffering inherent in detention and that, given the practical demands of imprisonment, his health and well-being are adequately secured (Kudla v. Poland [GC], no. 30210/96, 93-94, ECHR 2000-XI)".

Ma jirrizultax f'dan il-kaz li d-detenzjoni in kwistjoni hija intiza "to humiliate and debase" ir-rikorrenti. Id-detenzjoni tista' titqies, fic-cirkostanzi partikolari ta' pajjizna, bhala mizura mehtiega ghall-istabbilita' ta' pajjiz biex kemm jista' jkun, jigi evitat duluvju ta' nies "irregolari" jiggerrew ma' Malta, u dan minghajr ma l-interess u d-disposizzjoni ta' kull persuna tigi almenu prima facie, stabbilita. Kif intqal, irid jirrizulta trattament li "must go beyond that inevitable element of suffering or humiliation connected with a given forum of legitimate treatment", u darba f'dan il-kaz id-detenzjoni ghal 12-il xahar huwa ghal zmien ragjonevoli, fic-cirkostanzi ta' pajjizna, u la darba ma jirrizultax li dawn qed jinzammu f'kundizzjonijiet inkompatibbli mar-rispett dovut lid-dinjita' umana, ma jistax jinghad li jirrizulta ksur tal-artikoli tal-ligi invokati.

Ghar-rigward tal-ambjent fic-centru ta' detenzjoni, din il-Qorti tghid li, ghalkemm is-sitwazzjoni mhux ideali u hemm skop fejn l-affarijiet jistghu jitrangaw, ma jirrizultax li l-immigranti irregolari li qed jigu alloggjati fil-lok Block B, Hal Safi Detention Centre, qed jigu assoggettati "to distress or hardship of an intensity exceeding the unavoidable level of suffering inherent in detention". Trattandosi tal-fatt li r-rikorrenti dahlu f'pajjizna b'mod

illegali jew m'ghandhomx mezzi biex isostnu lilhom infushom (u ma jkunux ta' piz fuq il-fondi pubblici), id-detenzjoni taghhom mhux haga mhux konsentita, u s-sahha u l-well-being tar-rikorrenti huma, fic-cirkostanzi, ben protetti. Mix-xhieda li ta l-Commander Brian Gatt, li hu inkarigat mis-servizzi fic-Centri ta' detenzjoni, ghalkemm jidher li r-rikorrenti huma imqieghda f'post li hu ftit "over crowded", is-sitwazzjoni taghhom mhux wahda imwera jew umiljanti.

Ir-rikorrenti igergru mill-fatt innifsu ta' detenzjoni u li jridu jmorru lejn l-Ewropa biex ifittxu hajja ahjar; 'il boghod minn kull decizjoni politika fir-rigward, gia intwera li l-Gvern Malti hu intitolat li jipprovdi ghad-detenzjoni ta' dawn il-persuni sakemm l-istat taghhom jigi definit (basta li z-zmien ta' detenzjoni jkun wiehed ragjonevoli, kif inhu f'dawn il-kazijiet). Waqt li jkunu fic-centri ta' detenzjoni, huma ben nutriti, u l-istat ta' sahha taghhom huwa ukoll, fic-cirkostanzi, imhares.

Jidher ukoll li l-immigranti irregolari jinghaqdu fi gruppi etnici, u hafna drabi, grupp jirrikorri ghall-attijiet ta' vandalizmu fuq l-amenitajiet tal-post bhala dispett ghal xi grupp iehor. Ikun ahjar jekk kull grupp etniku jigi alloggjat f'sezzjoni differenti minn dik fejn jinsabu alloggjati gruppi etnici ohra, pero' din il-Qorti tifhem u ghandha tiehu in konsiderazzjoni l-problemi logistici li influss ta' immigranti illegali f'numru kbir johloq il-pajjiz zghir u digia "over populated". Li trid tara din il-Qorti mhux jekk is-sitwazzjoni ta' dawn il-persuni hijiex wahda hazina u tistghax tigi rrangata, izda jekk is-sitwazzjoni, ancorche' hazina taghhom, hija daqshekk gravi li twassal ghall-konkluzjoni li qed jigu ttrattati b'mod dizuman. Kif intwera lill-Qorti, ma jidhirx li dawn il-persuni qed jigu assoggettati ghal "inhuman treatment" fis-sens tal-gurisprudenza fir-rigward. Is-sitwazzjoni tista' tkun ahjar, specjalment fil-waqt li l-immigranti jitnizzlu Malta u jsir l-ewwel interrogatorju taghhom (meta jistghu jigu trattati ahjar minn semplici numri), pero', anke meqjus il-lanjanzi kif formulati fir-rikors, din il-Qorti ma tistax tghid li sar xi ksur tad-drittijiet invokati.

Il-lanjanzi tar-rikorrenti almenu quddiem din il-Qorti, huma ta' natura zghira wisq biex jimmeritaw konsiderazzjoni. Jilmentaw, per ezempju, li l-patata fl-ikel tkun bajda wisq jew li jkollhom ftit sauce mal-ikel. Ovvjament, huma ghandhom dritt jinsistu li s-soggorn taghhom f'Malta tkun wahda komda kemm jista' jkun, izda meta l-Qorti tisma' dawn l-affarijiet, ikollha bil-fors tirrikunsidra l-gravita' tal-ilmenti taghhom. Kollox ma kollox, din il-Qorti ma tarax li r-rikorrenti wrew li huma gew trattati mill-awtoritajiet b'xi disrispett jew b'mod inuman, u kwindi sejra tichad it-talbiet taghhom.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mit-talbiet tar-rikorrenti, billi tichad l-istess, bl-ispejjez kontra taghhom.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------